

ZARZĄDZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 1 lipca 1954 r.

w sprawie wykonania dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

Na podstawie art. 11 ust. 4 i art. 76 dekretu z dnia 30 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 30, poz. 116), zwanego w dalszym ciągu „dekretem”, zarządza się co następuje:

§ 1. Powołane w niniejszym zarządzeniu artykuły bez bliższego określenia oznaczają artykuły dekretu.

I. Zgłaszanie i dokumentacja wniosków.

§ 2. Postępowanie w sprawach świadczeń przewidzianych w dekrete wszczyna się na podstawie wniosku, zgłoszonego za zgodą zainteresowanego przez zakład pracy lub radę zakładową (miejscową) albo na wniosek samego zainteresowanego lub jego pełnomocnika.

§ 3. Pełnomocnikami zainteresowanego mogą być: małżonek, rodzice, pełnoletnie dzieci lub rodzeństwo, przedstawiciel związku zawodowego lub osoby upoważnione przez zainteresowanego.

§ 4. 1. Wniosek o świadczenia może zainteresowany lub jego pełnomocnik zgłosić w zakładzie pracy, w radzie zakładowej (miejscowej) lub w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, zwanym w dalszym ciągu „Zakładem”. Wniosek należy zaopatrzyć datą wpływu.

2. W Zakładzie przyjmują wnioski terenowe placówki (oddziały lub terenowe wydziały świadczeń) oraz pracownicy delegowani w celu przyjmowania wniosków do miejscowości, gdzie nie ma placówek Zakładu.

3. Wnioski o świadczenia zgłasza się w placówce Zakładu właściwej dla miejsca zamieszkania osoby zainteresowanej.

§ 5. Wniosek może być zgłoszony pisemnie lub ustnie. W przypadku ustnego zgłoszenia wniosku należy spisać odpowiedni protokół.

§ 6. Zakłady pracy i rady zakładowe (miejscowe) będą udzielać zgłaszającym wniosek wszelkich informacji i pomocy w sprawie ustalenia uprawnień do świadczeń, przysługujących im i członkom ich rodzin, oraz pouczać, jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku.

§ 7. 1. Zakłady pracy obowiązane są wydawać zainteresowanym i Zakładowi bezpłatnie wszelkie zaświadczenia oraz udzielać wyjaśnień co do okoliczności, mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

2. Zakład pracy obowiązany jest, na żądanie Zakładu, nadesłać w ciągu 5 dni od daty otrzymania żądania wiadomości o wypadku w zatrudnieniu.

§ 8. Zainteresowany lub jego pełnomocnik ma prawo przeglądać akta sprawy i zgłaszać wnioski dowodowe. Zakład może odmówić okazania dokumentów, które zawierają wiadomości o charakterze poufnym.

§ 9. Do wniosku o rentę starczą lub inwalidzką należy dołączyć:

- 1) kwestionariusz według ustalonego wzoru, dotyczący okresów zatrudnienia i okresów zaliczanych na podstawie art. 8,
- 2) dokumenty stwierdzające okresy podane w kwestionariuszu,
- 3) dokument stwierdzający datę urodzenia pracownika,

- 4) zaświadczenie zakładu pracy stwierdzające wysokość zarobku z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia przed zgłoszeniem wniosku, a przy rencie inwalidzkiej — również datę ustania zatrudnienia oraz okres pobierania zasiłków chorobowych,
- 5) dowody stwierdzające posiadanie orderów, wymienionych w art. 59,
- 6) oświadczenie zainteresowanego, czy i skąd pobiera już rentę lub zaopatrzenie.

§ 10. Do wniosku o dodatki do renty starczej lub inwalidzkiej na dzieci, wnuki i rodzeństwo, zwane w dalszym ciągu „dziećmi”, należy dołączyć:

- 1) dokumenty stwierdzające daty urodzenia dzieci,
- 2) zaświadczenia szkolne dla dzieci uczęszczających do szkoły w wieku od 16 do 18 lat,
- 3) oświadczenie rencisty:
 - a) czy sam rencista lub dzieci pozostają w zatrudnieniu,
 - b) czy dla dzieci są wypłacane zasiłki rodzinne lub renty,
 - c) czy dzieci korzystają ze świadczeń z funduszy publicznych (bezpłatne utrzymanie w domu dziecka, szkoła kadetów, stypendium wyższej szkoły itp.).
- 4) zaświadczenie stwierdzające, że dzieci obce, wnuki lub rodzeństwo pozostają na utrzymaniu i wychowaniu rencisty,
- 5) dla dzieci obcych, wnuków i rodzeństwa wyciąg z akt zgonu obojga rodziców, jeśli rodzice nie żyją, a jeśli żyją — zaświadczenie o ich stanie materialnym albo dowód przysposobienia przez pracownika lub ustanowienia pracownika opiekunem przez sąd.

§ 11. Do wniosku o rentę rodzinną dla wdowy (wdowca) należy dołączyć:

- 1) dowody wymienione w § 9 pkt 1 — 4 lub decyzję przyznającą rentę pracownikowi,
- 2) wyciąg z aktu zgonu pracownika,
- 3) wyciąg z aktu małżeństwa,
- 4) dokument stwierdzający datę urodzenia wdowy (wdowca),
- 5) zaświadczenie o istnieniu wspólności małżeńskiej do chwili śmierci pracownika, jeżeli wyciąg z aktu małżeństwa został sporządzony przed śmiercią pracownika,
- 6) zaświadczenie o zarabkowaniu wdowy (wdowca) w chwili śmierci małżonka, a jeśli nie zarabkował(a), zaświadczenie o pozostawaniu na utrzymaniu małżonka w chwili jego śmierci,
- 7) oświadczenie wdowy (wdowca) stwierdzające, czy i jaką pobiera rentę lub zaopatrzenie,
- 8) wyrok sądu przysądający prawo do alimentów ze strony zmarłego pracownika, jeśli wniosek składa rozwiedziona małżonka,
- 9) odpisy dowodów stwierdzające posiadanie przez wdowę (wdowca) orderów wymienionych w art. 59.

§ 12. Do wniosku o rentę rodzinną dla rodziców należy dołączyć:

- 1) dowody wymienione w § 9 pkt 1 — 4 lub decyzję przyznającą rentę pracownikowi,
- 2) wyciąg z aktu zgonu pracownika,
- 3) dokumenty stwierdzające pokrewieństwo z pracownikiem i datę urodzenia rodziców,
- 4) zaświadczenie o pozostawaniu rodziców na utrzymaniu pracownika w chwili jego śmierci,
- 5) oświadczenie rodziców stwierdzające, czy i jaką pobierają rentę lub zaopatrzenie,
- 6) odpisy dowodów stwierdzające posiadanie przez rodziców orderów wymienionych w art. 59.

§ 13. Do wniosku o rentę rodzinną dla dzieci, wnuków i rodzeństwa należy dołączyć:

- 1) dowody wymienione w § 9 pkt 1 — 4 lub decyzję przyznającą rentę pracownikowi,
- 2) dokumenty wymienione w § 10 pkt 1 — 5.

§ 14. Do wniosku o zasiłek pogrzebowy należy dołączyć wyciąg z aktu zgonu osoby, po której przysługuje zasiłek pogrzebowy, oraz rachunek kosztów pogrzebu.

II. Obliczanie podstawy wymiaru renty.

§ 15. 1. Przy obliczaniu przeciętnego miesięcznego zarobku z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia (art. 11 ust. 1) za miesiąc zatrudnienia uważa się miesiąc, w którym pracownik pozostawał w stosunku zatrudnienia, a okres 12 miesięcy zatrudnienia liczy się wstecz od daty ustania zatrudnienia lub od daty zgłoszenia wniosku o rentę, jeśli zatrudnienie nie ustało.

2. Jeżeli w okresie pozostawania w stosunku zatrudnienia pracownik miał przerwy, w czasie których przysługiwał mu z ubezpieczenia społecznego zasiłek z powodu choroby lub macierzyństwa, wówczas dla obliczenia przeciętnego zarobku z okresu ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia przyjmuje się podstawę wymiaru tych zasiłków.

3. Jeżeli pracownik w okresie ostatnich 12 miesięcy pozostawania w stosunku zatrudnienia miał inne przerwy niż wymienione w ust. 2, wówczas sumę zarobku uzyskaną w powyższym okresie zatrudnienia dzieli się przez liczbę miesięcy pozostałych po odliczeniu przerw.

§ 16. 1. Jeżeli pracownik był w ogóle zatrudniony krócej niż 12 miesięcy, ale co najmniej jeden miesiąc, wówczas przeciętny miesięczny zarobek ustala się na podstawie zarobków z faktycznego okresu zatrudnienia.

2. Jeżeli pracownik nie był w ogóle zatrudniony nawet przez jeden miesiąc, za podstawę wymiaru renty przyjmuje się:

- a) zarobek, jaki pracownik osiągnąłby na podstawie umowy o pracę, gdyby się nie stał inwalidą lub nie zmarł; a jeśli na podstawie umowy nie można ustalić zarobku, przyjmuje się
- b) zarobek, jaki otrzymali inni pracownicy tego zakładu pracy, zatrudnieni w tym samym lub podobnym charakterze i o podobnych kwalifikacjach w tym miesiącu zatrudnienia, w którym pracownik stał się inwalidą lub zmarł.

§ 17. 1. Dla osób, które uczęszczają lub uczęszczały do szkół przysposobienia zawodowego, partyjnych albo do szkół związków zawodowych (art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2), a które stały się inwalidami lub zmarły w okresie:

- a) nauki lub niepodjęcia jeszcze zatrudnienia po ukończeniu nauki — przeciętny miesięczny zarobek oblicza się z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia przed skierowaniem do szkoły, przy czym mają odpowiednie zastosowanie przepisy §§ 15 i 16,
- b) po ukończeniu nauki i podjęciu zatrudnienia — przeciętny miesięczny zarobek ustala się na podstawie zarobków z okresu po podjęciu zatrudnienia przy zastosowaniu przepisów §§ 15 i 16.

2. Dla osób uczęszczających do szkół przysposobienia zawodowego (art. 4 ust. 2 pkt 1), które przed rozpoczęciem nauki nie były zatrudnione, oraz dla osób wykonujących pracę w zakładach pracy w związku z nauką zawodu (art. 4 ust. 2 pkt 3), przyjmuje się za podstawę wymiaru renty najniższy podstawowy zarobek, jaki otrzymałby pracownik, który ukończył naukę danego zawodu.

§ 18. 1. Jeżeli po dniu 30 czerwca 1954 r. zostanie zgłoszony wniosek o rentę rodzinną po renciście, który po wyzwoleniu przepracował 18 miesięcy i pobierał rentę z tytułu własnej pracy, ustaloną według grup zarobkowych na podstawie przepisów o świadczeniach emerytalnych i wypadkowych z ubezpieczenia społecznego, obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., wówczas rentę rodzinną wymierza się od podanej w poniższej tabeli podstawy wymiaru renty, stanowiącej zasadniczo średni zarobek grupy zarobkowej, według której zmarły rencista pobierał rentę:

Grupa zarobkowa zmarłego rencisty	Podstawa wymiaru renty rodzinnej
I	zł 400.—
II	zł 400.—
III	zł 480.—
IV	zł 590.—
V	zł 700.—
VI	zł 800.—
VII	zł 900.—
VIII	zł 1000.—

2. Jeżeli przeciętny miesięczny zarobek zmarłego rencisty przekraczał 1000 zł, wówczas za podstawę wymiaru renty rodzinnej przyjmuje się ten zarobek, nie więcej jednak niż 1200 zł.

§ 19. Jeżeli po dniu 30 czerwca 1954 r. zostanie zgłoszony wniosek o rentę rodzinną po renciście, który po wyzwoleniu nie przepracował 18 miesięcy, a pobierał rentę z tytułu własnej pracy na podstawie przepisów o świadczeniach emerytalnych i wypadkowych z ubezpieczenia społecznego, obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r., wówczas za podstawę wymiaru renty rodzinnej przyjmuje się kwotę 500 zł.

§ 20. 1. Jeżeli po dniu 30 czerwca 1954 r. zostanie zgłoszony wniosek o rentę rodzinną po osobie, która pobierała zaopatrzenie emerytalne z tytułu własnej pracy na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r. w państwowym systemie emerytalnym, wówczas za podstawę wymiaru renty rodzinnej przyjmuje się stawki uposażenia, które w dniu 30 czerwca 1954 r. były podstawą wymiaru zaopatrzenia emerytalnego w danej grupie uposażenia.

2. W przypadku gdy osoba ubiegająca się o rentę rodzinną udowodni dokumentami, że przeciętne miesięczne uposażenie zmarłego z ostatnich 12 miesięcy było wyższe niż uposażenie wymienione w ust. 1, należy przyjmując to przeciętne uposażenie za podstawę wymiaru renty rodzinnej.

3. Podstawa wymiaru obliczona według przepisów ust. 1 i 2 nie może przekraczać 1200 zł.

§ 21. Wysokość zarobków osiągniętych przez pracowników w uspołecznionych zakładach pracy ustala się na podstawie zaświadczenia zakładu pracy, potwierdzonego przez radę zakładową (miejscową). Podstawę wymiaru renty pracownika zatrudnionego w nie uspołecznionym zakładzie pracy oblicza się na podstawie zarobków zgłoszonych do Zakładu dla wymiaru składek.

III. Wymiar świadczeń.

§ 22. 1. Zakład obowiązany jest rozpatrzyć złożony wniosek bezzwłocznie po jego otrzymaniu i wydać

decyzję najpóźniej w ciągu 14 dni od otrzymania ostatniego dokumentu lub wyjaśnienia ostatnich okoliczności niezbędnych do wydania decyzji.

2. Jeżeli z treści wniosku wynika, że może on obejmować różne świadczenia, Zakład obowiązany jest rozpatrzyć prawo do wszystkich tych świadczeń.

§ 23. 1. Po zebraniu wszystkich dowodów potrzebnych do rozpatrzenia wniosku Zakład wydaje decyzję na piśmie.

2. Decyzja powinna ustalać rodzaj przyznanego lub odmówionego świadczenia, powołanie przepisów prawnych, na których jest oparta, oraz pouczenie o środkach prawnych.

3. Ponadto decyzja przyznająca świadczenia pieniężne określa wysokość świadczeń, sposób ich obliczania, datę rozpoczęcia wypłaty, jeżeli przyznano rentę, jak również pouczenie, o jakich okolicznościach mających wpływ na prawo do świadczeń rencista jest obowiązany zawiadomić Zakład.

4. Decyzja odmowna powinna zawierać uzasadnienie odmowy.

§ 24. 1. Jeżeli osoba zgłaszająca wniosek nie przedłoży żądanych przez Zakład dowodów potrzebnych dla stwierdzenia prawa do świadczeń w ciągu jednego miesiąca od daty otrzymania żądania lub bez uzasadnionych przyczyn nie zgłosi się do badania lekarskiego, Zakład wydaje decyzję odmowną.

2. Jeżeli nieprzedłożenie dowodów nastąpiło z ważnych przyczyn, Zakład może przedłużyć termin do przedłożenia dowodów, jednak nie więcej niż do 6 miesięcy od daty żądania.

§ 25. Jeżeli rencista nie przedłoży w oznaczonym terminie żądanych przez Zakład dokumentów, mających wpływ na prawo do renty lub jej wysokość, lub bez uzasadnionych przyczyn nie zgłosi się do badania lekarskiego, wypłatę renty wstrzymuje się. Po przedłożeniu przez rencistę dokumentów lub poddaniu się badaniu Zakład wznawia wypłatę renty, jednak na okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od daty złożenia dokumentów lub poddania się badaniu.

§ 26. Ponowny wniosek o przyznanie renty odmówionej z powodu braku inwalidztwa można zgłosić przed upływem roku od daty odmownej decyzji, jeżeli zainteresowany przedłoży orzeczenie komisji lekarskiej do spraw inwalidztwa i zatrudnienia, uznające go za inwalidę, lub zaświadczenie lekarza społecznej służby zdrowia, stwierdzające istotne pogorszenie stanu zdrowia.

§ 27. 1. Do ponownego ustalenia świadczeń i wznowienia postępowania stosuje się odpowiednio przepisy, przewidziane dla pierwszego ustalenia.

2. Jeżeli wznowione postępowanie wykaże, że odmowa świadczeń albo niższy wymiar nastąpiły na skutek błędu Zakładu, świadczenia należy wypłacić od dnia zgłoszenia wniosku, załatwionego błędną decyzją.

§ 28. Jako członka rodziny, uprawnionego do renty rodzinnej z tytułu wychowania dziecka poniżej 7 lat, uwzględnia się kolejno: matkę, babkę, ojca i dziadka.

IV. Wypłata świadczeń.

§ 29. Rentę starczą i inwalidzką wypłaca się do rąk osoby uprawnionej, a jeśli dla niej ustanowiono opiekuna lub kuratora — rentę wypłaca się do ich rąk.

§ 30. Rentę rodzinną wypłaca się do rąk pozostałego małżonka, a gdy po zmarłym pozostały sieroty zupełne — do rąk opiekuna.

§ 31. Do rąk jednego z żyjących rodziców wypłaca się rentę rodzinną, jeśli do renty uprawnieni są tylko oni sami lub łącznie z rodzeństwem zmarłego pracownika.

§ 32. Gdy po zmarłym pozostał małżonek i sieroty zupełne, dla których został ustanowiony inny opiekun, wypłaca się oddzielnie rentę rodzinną dla małżonka i jego dzieci, nad którymi sprawuje opiekę, oddzielnie zaś do rąk opiekuna sierot zupełnych.

§ 33. Rodzicom wypłaca się oddzielnie należną im część renty rodzinnej. Innym uprawnionym członkom rodziny wypłaca się oddzielnie ich część renty rodzinnej na uzasadnione żądanie.

§ 34. Przy wypłacie renty rodzinnej do rąk różnych osób dokonywa się podziału renty rodzinnej, dzieląc łączną rentę bez dodatków przez liczbę uprawnionych członków.

§ 35. Dodatki do renty wypłaca się do rąk osób, którym one przysługują, lub do rąk opiekunów tych osób.

§ 36. Zasiłek pogrzebowy wypłaca się do rąk osoby, która pokryła koszty pogrzebu.

§ 37. Jeżeli w wyniku obliczenia świadczenia przypadłaby do wypłaty miesięcznej końcówka w groszach, zaokrągla się ją w górę do pełnego złotego, jeżeli końcówka wynosi powyżej 49 groszy a w dół — jeżeli końcówka wynosi 49 groszy lub mniej. Zaokrąglenie kwot z końcówkami w groszach dotyczy tylko kwot przypadających do wypłaty miesięcznej, a więc nie podlegają zaokrągleniu składniki tej kwoty.

V. Koszty postępowania.

§ 38. Koszty postępowania ponosi Zakład.

§ 39. 1. Osoby ubiegające się o świadczenia uregulowane dekretem, wezwane przez Zakład do stawiennictwa, mają prawo do zwrotu tylko kosztów przejazdu (§ 40).

2. Osoby pobierające renty (zaopatrzenia) oraz osoby składające zeznania w związku z załatwianiem spraw świadczeń dla innych osób, wezwane przez Zakład do stawiennictwa, mają prawo do zwrotu:

- 1) kosztów przejazdu (§ 40),
- 2) utraconego zarobku (§ 41) lub strawnego (§ 42),
- 3) kosztów noclegu (§ 43).

3. Uprawnienia określone w ust. 2 przysługują również osobie towarzyszącej wezwanemu, jeżeli stan jego zdrowia wymaga opieki innej osoby.

§ 40. Zwrot kosztów przejazdu obejmuje:

- 1) cenę biletu kolejowego III klasy pociągu osobowego, a jeżeli nie ma połączenia kolejowego — cenę biletu autobusowego lub na przejazd statkiem,
- 2) koszt przejazdu innym środkiem lokomocji (furmanka itp.), jeżeli zachodzi konieczność jego użycia — w wysokości stwierdzonej przez prezydium gminnej (miejskiej) rady narodowej na podstawie obowiązujących taryf (cenników),
- 3) cenę biletu najtańszego z miejskich środków komunikacyjnych (tramwaje, autobusy, trolejbusy) lub koszt przejazdu dorożką albo taksówką, jeżeli stan zdrowia osoby wezwanej wymagał użycia tylko tego środka lokomocji.

§ 41. Utracony zarobek podlega zwrotowi na podstawie zaświadczenia zakładu pracy stwierdzającego fakt utraty zarobku oraz jego wysokość. Jeżeli osoba wezwana utraciła tylko część zarobku dziennego, należy zwrócić tylko odpowiednią część zarobku. Wysokość zwrotu nie może przekraczać kwoty 50 zł za dzień pracy i nie może być niższa niż strawne (§ 42).

§ 42. Strawne wypłaca się osobom zamiejscowym, jeżeli nie przysługują im zwrot utraconego zarobku i jeżeli pobyt w siedzibie terenowej placówki Zakładu (oddział lub terenowy wydział świadczeń) łącznie z podróżą w obie strony trwał dłużej niż 12 godzin. Wysokość strawnego wynosi 9 zł za dzień (dobe). Jeżeli pobyt oso-

by wezwanej trwał dłużej niż dobę, wówczas czas ponad 8 godzin liczy się za całą dobę.

§ 43. W przypadku konieczności noclegu osoby wezwanej w siedzibie terenowej placówki Zakładu zwraca się faktyczny koszt noclegu — najwyżej 9 zł.

VI. Przepisy końcowe.

§ 44. Świadczenia przewidziane w art. 103 przysługują, jeżeli zdarzenie powodujące inwalidztwo lub śmierć pozostaje w związku z czynnościami przewidzianymi w szczególnych przepisach, przy czym odpowiednie zastosowanie mają przepisy art. 36.

§ 45. Przy obliczaniu okresów zatrudnienia, wymaganych w myśl dekretu do uzyskania renty, dodaje się poszczególne okresy zatrudnienia obejmujące lata, miesiące i dni, po czym dni zamienia się na miesiące, przyjmując 30 dni za miesiąc, a z kolei miesiące zamienia się na lata, przyjmując pełne 12 miesięcy za rok.

§ 46. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1954 r.

Kierownik Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:

w z. L. Chajn